

עיקרי מערכת התחזוקה הסובייטית

ד"ר ל. מרחב

אחידות הפיקוד: מפקד העוצבה או היחידה הוא הנושא באחריות ישירה לעבודת מערכת התחזוקה. סגן (עוזר) המפקד "לעניני העורף" מטפל במישרין בבעיות התחזוקה — והוא כפוף ישירות למפקד הכוח. דבר זה מבטיח את אחידות השליטה בשטחים מבצעיים ולוגיסטיים כלליים. עם זאת, בפעולות הלוגיסטיות המעשיות מתחלקת כמובן השליטה על עבודת מערכת התחזוקה בין מפקד העורף ובין מפקדי החילות המקצועיים (כגון שריון, ארטילריה והנדסה).

תיאום: הפעילות הלוגיסטית מתואמת בין גורמים שונים. מפקד העורף מתאם את בעיות התחזוקה הקשורות בצרכים השגרתיים — עם ראש המטה; ואת ההסעים הנובעים מצרכים מבצעיים מתאם הוא (בהיותו האחראי הראשי לעניני הובלה) — עם מפקדי החילות המקצועיים; כן מתאם הוא עמם את מיקום מתקניהם ואת הבעיות הקשורות בהגנת איזור העורף.

חלוקת אחריות וסמכויות: למפקד העורף ניתן כאמור מעמד סגן המפקד של העוצבה — וזאת כדי להגדיל את סמכויות ולהבליט את אחריותו הכוללת לתחזוקה כולה. עם זאת נשאר את בתוקפה אותה חלוקה ענינית של האחריות הלוגיסטית בינו לבין מפקדי החילות המקצועיים שבעוצבה, אשר צוינה לעיל. ראוי לציין כי סידור זה משאיר אמנם בידי מפקד הכוח אחריות וסמכויות כלליות למערכת התחזוקה — אך הוא פטור למעשה לגמרי מעומס הדאגות המפורטות לבעיות תחזוקה — אשר בהן עוסקים, כאמור, מפקד העורף מזה ומפקדי החילות המקצועיים מזה, שתיאום פעולותיהם מבוצע על-ידי ראש המטה של הכוח.

רציפות השליטה: בשעת תכנון המבצע ובמהלך ביצועו נמצא מפקד העורף (או נציגו) במפקדה העיקרית של העוצבה ומשתתף בעיבוד תכנית המבצע (בחלק הלוגיסטי שלה); על יסוד נתוני הקרב הנמסרים לו ממקור ראשון (ממפקד העוצבה או מראש-מטהו) מפקח מפקד העורף על העבודה התקינה של מערכת התחזוקה.

בשעת שהותו של מפקד העורף במפקדה העיקרית, מנהל ראש ענף הארגון והתכנון שלו — שהוא בעצם ראש-מטהו של מפקד העורף — את עבודת המפקדה העורפית, המקיימת את השליטה על היחידות העורפיות. תכליתו של סידור זה כפולה: לודא שילוב אורגני של הפעולה האפסנאית בני-

סודות מערכת האפסנאות בצבא הרוסי הונחו עוד במאות השמונה-עשרה והתשע-עשרה, ועברו עליה תמורות רבות. מאז ומתמיד נחשבו בעיות לוגיסטיות — אף שכוננו בשמות אחרים — לרבות חשיבות בפעילותם המבצעית של הכוחות — וביחוד בשים לב למרחקים הגדולים שבהם הופעלו, ולאופיין של זירות המלחמה בבלקנים, בקזקו ובאסיה-המרכזית. היתרון הלוגיסטי הנוכחי — שרשיו נעוצים בראשית המאה העשרים. על סמך לקחים ממלחמת רוסיה-יפן (1905—1904) — המשתקפים בתקנות לפיקוד-על-הכוחות וארגון המטה, שהונהגו ב-1914 — הועמדו שירותי האספקה תחת מרותו של קצין-האפסנאות הראשי, הכפוף במישרין לראש המטה של הצבא. בתקופה שלאחר מלחמת העולם הראשונה (1914—1918) ומלחמת האזרחים ברוסיה (1917—1921), ביצע השלטון הסובייטי רפורמיזציה גמורה במערכת התחזוקה. במרכה, הוכללו כל עניני האפסנאות בסמכותו של ראש שירותי-העורף. בעוצבות, הוטלה על המפקד האחריות לארגון מערכת ההספקה וההובלה. קצין-האספקה העוצבתי היה אחראי להעברת פקודותיו למפקדי-המשנה (האחראים בפועל לביצוע ההספקה), ולהכנת דו"חים על בעיות התחזוקה ולתאום שגרתו בין החילות והשירותים העוסקים בהספקה. מאז חר יותר, במהלכה של המלחמה בחזית-המזרח של מלחמת העולם השנייה (ב-1942), נקבע בעוצבות תפקיד של "סגן המפקד לעניני העורף" — וזאת לנוכח הליקויים שנתגלו במערכת הלוגיסטית. היה לו תפקיד כפול: מחד גיסא היה הוא המפקד של כל יחידות התחזוקה שבעוצבה — ואחראי לתכנון עבודתן התקינה, הפעלתן ואבטחתן המבצעית; ומאידך גיסא, הוא שנשא באחריות לגבי תכנון-מטה של מערכת האספקה — כולל אלה ממשימותיה שהפעלתן המעשית היא בידי מפקדי החילות המקצועיים (ובענין זה — ראה עוד להלן).

גורמי היסוד של מערכת התחזוקה

מערכת התחזוקה מושתתת על היסודות והעיקרים הבאים: אחידות המבנה: כל הדרגים המנהלתיים, ברמות השונות בנויים בדרך-כלל לפי שיטה אחידה. השינויים הקיימים בין רמה לרמה הם שינויים כמותיים בלבד: קודם כל — בהיקף הפעולות ובמימדי המנגנון, וככל שקטן יותר המנגנון (בדרג הנמוך יותר) נעשה גם מבנהו הפנימי פשוט יותר.